

Innledning

I sin artikkel «Blod og byråkrati» tar Elin Riise og Gislaug Øygarden opp Norges kritikkverdige praktisering av utlendingsloven overfor asylsøkere. Blant annet har en stadig mer restriktiv praktisering av asylbegrepet medført at det de siste år bare er mindre enn 1/10 som får innvilget asyl sammenliknet med første halvdel av 1980-tallet, da innvilgelsesprosenten lå på 20-30 %. I 1995 lå innvilgelsesprosenten på 2 %. Riises og Øygardens arbeid springer ut av arbeidet med innvandrerrrett i Juss-Buss, det norske studentrettshjelpiltaket som fyller 25 år i 1996. Andre prosjekter som springer ut av det samme miljøet, blant annet om visum og utvisning, viser de samme lite flatterende tendensene når det gjelder norske myndigheters praktisering av utlendingsloven. Vel kan det reises innvendinger mot utformingen av selve lovteksten, men med de skjønnsmuligheter den åpner for på viktige områder, er det den politikken som myndighetene legger opp til og utlendingsmyndighetenes praktisering av loven som det i første omgang kan rettes kritikk mot.

Danmark har hatt sin største politiske skandale i etterkrigstiden med den såkalte Tamil-saken. Grunnlaget for skandalen var at en bestemmelse i den danske utlendingsloven, § 9, som er en helt klar bestemmelse, ble tolket som en skjønnsmessig bestemmelse, og at det danske justisdepartement ganske enkelt unnlot å ferdigbehandle og ekspedere et stort antall saker om familie-

gjenforening der tamilene hadde et ubetinget rettskrav på dette.

Det må ha vært lykkelige omstendigheter som bidro til at det ble oppvask og skandale i denne saken. Vi har mye dokumentasjon på at det jevnlig foregår verre ting enn det som er påvist i Tamil-saken, i hvert fall i Norge, uten at dette får noen som helst konsekvenser.

Hvordan lovbestemmelsene blir praktisert er bare én side ved norske myndigheters behandling av utlendinger. En annen side er komplekset med menneskebehandling, vurdering av utlendingers troverdighet og hva slags fakta som legges til grunn for myndighetenes avgjørelser.

I den senere tid har det vært oppmerksomhet rundt en rekke ulike typer kritikkverdige behandling av utlendinger. Juss-Buss anmeldte en embetsutøver fra Justisdepartementet til politiet for å ha klippet ut sentrale opplysninger i et dokument utferdiget av et annet departement før det ble oversendt domstolen i en utvisningssak. Dokumentet framsto dermed som et forfalsket dokument. Politiet henla anmeldelsen med begrunnelsen at «intet straffbart forhold anses bevist».

Utenlandske kvinner som gifter seg med norske menn havner i en del tilfeller i mishandlerforhold. De færreste som våger å bryte ut blir trodd i en slik grad at mennene blir straffet, og de blir heller ikke trodd i en slik grad at de får fortsatt oppholdstillatelse.

Det kan reises kritikk mot de strenge krav som stilles til strafferettslig domfellelse i disse sakene, men skandaløst er det at kvinnene heller ikke klarer å oppfylle det sivilrettslige kravet om å sannsynliggjøre at de har brutt ut av ekteskapet på grunn av mishandling, noe som gir grunnlag for fortsatt opphold i Norge.

Generelt er det et problem at hele bevisbyrden for at framkomne opplysninger er riktige, legges på utlendingene. Dersom myndighetene ikke tror på opplysninger som er framlagt, brukes det ofte som grunnlag for at utlendingen ikke får medhold i saken sin, selv om myndighetene ikke har noe som helst konkret holdepunkt for at opplysningene er gale.

I mange tilfeller stilles det krav om at utlendingene må framskaffe dokumentasjon som det må være åpenbart at utlendingen ikke er i stand til å framskaffe, for eksempel å kreve av en forfulgt asylsøker at det må skaffes ny originaldokumentasjon fra hjemlandet, et hjemland som vedkommende har brutt med.

I mange tilfeller er utlendinger kommet inn i landet med falske papirer. Det kan være mange grunner til dette. Personer i Norge som opplevde 2. verdenskrig er vel kjent med slik problematikk. Norske myndigheter er alt for raske med å stemple asylsøkere som har oppgitt feil identitet som lite troverdige, og bruke dette mot dem senere. Det tas ikke hensyn til at årsakene til falske papirer og falsk identitet i mange tilfeller ligger helt utenfor den enkelte asylsøkers herredømme, og at dette har vært eneste mulighet for å komme seg til et asylmottakerland.

Eksempelene og typetilfellene kunne forfleres. Hovedsaken er at såvel utlendingsmyndigheter, som burde være de første til å ha profesjonelt tilfredsstillende forhold til utlendingene, og andre myndigheter, i praksis trakasserer, mistror og neglisjerer utlendinger, med det resultat at sakene svært ofte ikke er «så godt opplyst som mulig» (forvaltningsloven § 17) før vedtak treffes og at det ofte blir gale resultater til utlendingenes ugunst. Myndighetene bidrar dessuten til å skaffe Norge et dårlig rykte i store deler av den tredje verden.

Den beskrevne situasjonen hadde vært ille nok for vanlig ressurssterke norske borgere. For utlendinger er det betydelig verre. For mange virker måten de blir møtt på av norske myndigheter komplett uforståelig og i ekstrem kontrast til det inntrykk de har hatt av Norge på forhånd. For noen, som kommer som flyktninger og asylsøkere fra krigsherjete land, kanskje med opprivende krigsopplevelser, fangenskap og tortur bak seg, er mistroen, trakasseringen og den fullstendige mangel på forståelse for den vanskelige situasjonen de befinner seg i det som skal til for at de skal bli fullstendig knekt. Det er en ambisiøs oppgave å få bukt med disse uverdige forholdene.

For en nærmere orientering om innholdet i dette nummeret, som er redigert av den norske redaksjonen, henvises det til innholdsregisteret på baksiden og introduksjonen i begynnelsen av hver enkelt artikkel. Vi nøyer oss med å gjøre oppmerksom på at Torben Hviid Nielsens artikkel tjener som en introduksjon til Retfærd-seminaret i juni. Se program for seminaret på side 95 i dette nummeret av Retfærd.